

ยุทธศาสตร์ - พหุศาสตร์

ความเหมือนบนความแตกต่าง

* พลเรือเอก สามารถ จำปรัตน์

ผู้เขียนได้รับการร้องขอจากท่านบรรณาธิการวารสารนาวิกานุสารณ์ปัจจุบัน ให้ช่วยเขียนบทความลงในวารสารนี้ ซึ่งผู้เขียนก็ตอบรับด้วยความยินดี แต่เนื่องจากเวลากระชั้นชิดเพราะจะต้องส่งต้นฉบับในเวลาอีกไม่นาน ผู้เขียนจึงได้ต่อรองขอนำเอาบทความที่ได้เขียนไว้เมื่อเกือบ ๓ ปีที่แล้วมาลงก่อน เพราะเห็นว่ามีเนื้อหาที่พอจะเข้ากันได้กับระดับของผู้อ่าน ภายใต้ชื่อเรื่องว่า “พุทธศาสตร์ - ยุทธศาสตร์”

ความเหมือนบนความแตกต่าง และขอเท้าความถึงที่มาของการเขียนบทความดังกล่าว ดังนี้ :-

เมื่อปลายปี ๒๕๕๘ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ผู้เขียนได้มีโอกาสไปปฏิบัติธรรมด้วยการถือสันโดษ ที่วัดธารน้ำไหล อำเภอลำปาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อของ “สวนโมกขพลาราม” ที่ซึ่งผู้เขียนได้เคยบวชและจำพรรษาอยู่เป็นเวลาเกือบ ๔ เดือนเต็มเมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว

ช่วงเวลาหลายวันของการปลีกวิเวกอยู่ท่ามกลางป่าทึบอันเงียบสงบ ฝนได้ตกพรำทั้งวันทั้งคืนโดยไม่มีทีท่าว่าจะหยุด จึงเป็นโอกาสให้ผู้เขียนได้ใช้เวลาว่าง นิ่งนึกทบทวนประสบการณ์ที่สำคัญในอดีต เมื่อครั้งได้ใช้ชีวิตในวัยหนุ่ม บวช และศึกษาธรรมะอยู่ของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ที่วัดป่าแห่งนี้ ถึงแม้ว่าเป็นเวลาสั้นมากแค่พรรษาเดียว แต่ก็ได้รับหลักธรรมะจากท่านอาจารย์มาพอสมควร ส่วนประสบการณ์ที่ยาวนานกว่าครึ่งค่อนชีวิต ก็คือการรับราชการในกองทัพเรือ ที่ผู้เขียนได้วนเวียนปฏิบัติงานในหน่วยที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกหัดศึกษาเสียเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ ผู้บัญชาการกองการฝึก กองเรือยุทธการ รวมทั้งเสนาธิการและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ของสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง เป็นต้น

เมื่อได้พิจารณาทบทวนสิ่งที่ตัวเองได้เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต ในทั้งสองฐานะที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงแล้ว ผู้เขียนพบว่า “ศาสตร์” หรือองค์ความรู้จากทั้งสองวิชาชีพนี้ ถึงแม้ว่าจะมีแหล่งที่มาหรือต้นกำเนิด รวมทั้งมีเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติที่ต่างกัน ชนิดที่เรียกได้ว่าคนละทิศทางหรือคนละขั้วเลยทีเดียว แต่เมื่อมองในแง่ของหลักปรัชญาหรือตรรกะวิธีคิดแล้ว กลับมีความคล้ายคลึงหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก

จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้เขียนใช้เวลาว่างในช่วงนี้ คิด - วิเคราะห์ หาความเหมือนบนความแตกต่างของ “ศาสตร์” ทั้งสอง เพื่อนำเสนอให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาร่วมกัน ภายใต้ชื่อเรื่องว่า “พุทธศาสตร์ - ยุทธศาสตร์”

ความเหมือนบนความแตกต่าง

อนึ่ง ต้องขอทำความเข้าใจกับท่านผู้อ่านตั้งแต่ต้นว่า บทความนี้เขียนขึ้นในอาศรมน้อยกลางป่าใหญ่ที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรเลยแม้กระทั่งกระแสไฟฟ้า เพราะทางวัดจะจ่ายไฟฟ้าไปตามกุฏิกลางป่าเฉพาะช่วงสั้น ๆ ตอนเช้ามืดและหัวค่ำเท่านั้น ใครที่ต้องการแสงสว่างนอกเวลาดังกล่าว ก็ต้องจุดเทียนเขียนอ่านกันเอาเอง บทความนี้จึงเขียนขึ้นภายใต้แสงเทียนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนแหล่งข้อมูลเพื่อการอ้างอิงนั้นไม่ต้องพูดถึง เพราะไม่สามารถสืบค้นได้เลย จึงเป็นหมากบังคับให้ต้องเขียนจากความเข้าใจและความทรง

“กุฏิ้อยกลางป่าใหญ่” ของวัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) สถานปฏิบัติธรรม เพื่อเข้าถึงแก่นพระพุทธศาสนา ด้วยธรรมชาติ

จำเดิม ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องขออนุญาต “ละเมิด” กฎระเบียบของการเขียนบทความ ด้วยการละเว้นการอ้างอิงหรือเชิงอรรถมา ณ ที่นี้ด้วย

บทนำ

ความมุ่งหมายของบทความนี้คือ : การวิเคราะห์หาความเหมือนบนความแตกต่างของ “ยุทธศาสตร์” และ “พุทธศาสตร์” ดังนั้นในขั้นแรกจึงต้องขอขยายความนิยามศัพท์ของคำทั้งสอง เพื่อให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน

คำว่า “ศาสตร์” นั้น หากเปิดดูจากพจนานุกรมก็น่าจะมีความหมายในทำนองที่ว่า “เป็นองค์ความรู้ หรือหลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ” อาทิเช่น วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ โสยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ หัตถศาสตร์ (เป็นการบำบัดด้วยมือไม่ใช่การชกต่อย) รวมทั้ง “ยุทธศาสตร์” และ “พุทธศาสตร์” ด้วย ดังนั้นคำว่า “ยุทธศาสตร์” จึงน่าจะมีความหมายตามรากศัพท์ว่า “องค์ความรู้ในการทำรบ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่ได้วางแผนไว้” ซึ่งโดยทั่วไปก็คือชัยชนะเหนือฝ่ายตรงข้ามนั่นเอง ในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Strategy” คำนี้เป็นศัพท์ที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวาง บัญญัติโดยนักการทหารที่มีชื่อเสียงของยุโรป เมื่อไม่ถึง ๕๐๐ ปีมานี้เอง เดิมใช้เฉพาะในกิจการทหารเท่านั้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ.๑๙๔๕) ในวงการพลเรือนก็ได้เริ่มมีการนำเอาคำว่ายุทธศาสตร์มาใช้ด้วยบ้าง เช่น ยุทธศาสตร์การเมือง ยุทธศาสตร์การค้า ยุทธศาสตร์การผลิต ยุทธศาสตร์การเงิน – การคลัง ฯลฯ ปัจจุบันยังมีการใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกกระทรวง ทบวง กรม จนถึงขั้น “เผื่อ” แลบบางหน่วยยังใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Tactics แทนที่ด้วย จนทำให้ฝ่ายทหารเองเกิดอาการไขว้เขวไปได้เหมือนกัน เพราะคำภาษาอังกฤษว่า Tactics นั้น ในทางทหารหมายความว่า “ยุทธวิธี” คือวิธีการรบของหน่วยปฏิบัติในระดับล่าง ล่าสุดก็ได้เกิดมีศัพท์ตระกูลยุทธศาสตร์เกิดใหม่อีกอย่างน้อย ๒ ตัว คือ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์การปรองดองแห่งชาติ ซึ่งตัวหลังนี้ถ้าท่านผู้อ่านแปลตามรากศัพท์ของคำผสมแล้ว ก็คงจะเกิดความมึนงงเช่นเดียวกับผู้เขียนว่า ถ้าจะต้องรบกันจนแพ้ชนะหรือล้มตายกันไปข้างใดข้างหนึ่งแล้ว จะกลับมารื้อกันหรือตีกันได้อย่างไร ?

ดังนั้นเพื่อป้องกันการเข้าใจสับสนจนไขว้เขว ผู้เขียนจึงขอตีกรอบความหมายของคำว่า “ยุทธศาสตร์” ในบทความนี้ว่าเป็น... “ศาสตร์ในการรบเพื่อให้ได้ชัยชนะ” เท่านั้น

ส่วนคำว่า “พุทธศาสตร์” นั้น ความหมายตามรากศัพท์ก็คือ “องค์ความรู้ของการเป็นชาวพุทธ” หนึ่ง นัยยะของคำว่า “ชาวพุทธ” นั้น สำหรับบุคคลบางกลุ่มอาจจะให้ความสำคัญหรือตีความหมายแค่เพียงแต่ว่า ถ้าตั้งนะโม ๓ จบ แล้วสวด อิติปิโส ภควาฯ ได้ครบบท ก็จะสามารถระบุสถานะความเชื่อทางศาสนา ลงในบัตรประจำตัวว่าเป็น “พุทธ” ได้แล้ว แต่สำหรับชาวพุทธในสายเลือดนั้น คำว่า “พุทธะ” นี้มีความหมายที่กว้างขวางและลึกซึ้งกว่านั้นมาก โดยในภาษาธรรมได้นิยามศัพท์ความเป็น “พุทธะ” ว่าเป็น “ผู้รู้ – ผู้ตื่น – ผู้เบิกบาน”

“ผู้รู้” หมายถึง การรู้แจ้งในสัจธรรมที่กำกับวิวัฒนาการของทุกสรรพสิ่งในโลก ที่จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติของธรรมชาติด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น นั่นก็คือ กฎของ “ไตรลักษณ์” (“อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา”) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการรู้แจ้งในกรรมวิธีการดับทุกข์ อันได้แก่ “อริยสัจ ๔” นั่นเอง

“ผู้ตื่น” ในภาษาธรรมหมายถึง ผู้ที่ตื่นตัว และหลุดพ้นจากพันธนาการของตัวกิเลส ตัณหา เครื่องเศร้าหมองต่าง ๆ ที่ไม่สามารถเข้ามาครอบงำจิตใจของเขา ให้เกิดความทุกข์ได้อีกต่อไป

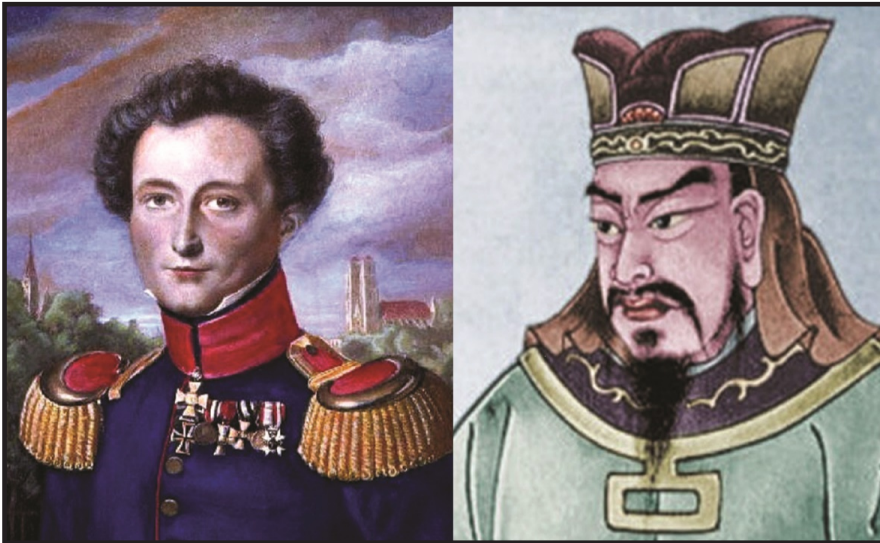

ส่วนคำว่า “ผู้เบิกบาน” นั้น ในภาษาธรรมหมายถึง สภาวะของผู้ที่ถึงพร้อมด้วยการ “รู้” และ “ตื่น” อย่างสมบูรณ์ จนกิเลสตัณหาใด ๆ ไม่สามารถเข้ามาครอบงำจิตใจของเขาให้เศร้าหมองได้อีกต่อไป เขาจึงมีความเบิกบานในการปฏิบัติธรรมขั้นสูง เพื่อการล่วงพ้นจากความทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้ในที่สุด

ท้ายสุดของบทนำนี้สรุปได้ว่า คำว่า “ยุทธศาสตร์” และ “พุทธศาสตร์” มีความหมายโดยรากศัพท์และคำนิยามที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ในบทต่อไปผู้เขียนจะเริ่มกระบวนการวิเคราะห์แบบแยกส่วน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับบนสุด คือระดับปรัชญาและหลักการ แล้วลดระดับลงไปถึง แนวคิด ทฤษฎี และวิธีปฏิบัติในระดับล่าง เพื่อหาข้อสรุปของความเหมือนบนความแตกต่างของศาสตร์ทั้งสอง ในแต่ละระดับต่อไป

ความเหมือนในระดับ “ปรัชญา” : ขอเริ่มที่ศาสตร์แห่งการทำสงครามก่อน

Carl von Clausewitz : นักการทหารและนักยุทธศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลกชาวปรัสเซีย เยอรมัน (ปรัสเซีย เป็นแคว้นของนักรบที่เข้มแข็งทางตอนเหนือของประเทศ ที่สามารถรวบรวมแคว้นเล็กแคว้นน้อยของชนชาติเยอรมัน ให้เป็นประเทศหนึ่งเดียวได้สำเร็จเป็นครั้งแรก : ผู้เขียน) ผู้ได้รับสมญานามว่า “บิดาแห่งการสงคราม” ได้ให้คำจำกัดความของสงครามไว้ในหนังสือที่เขาเขียนขึ้นเป็นแม่บทของนักการสงครามทั่วโลก (คือหนังสือชื่อ “On War” หรือ “von Kriegen” ในภาษาเยอรมัน) ไว้ว่า “สงครามคือทางเลือกของการตอบสนองความต้องการทางการเมือง ด้วยวิธีอื่น”

เคล้าเซวิทซ์ – ชุนวู : บิดาแห่ง “ยุทธศาสตร์ – ยุทธศิลป์” ของโลกตะวันตก และตะวันออก

ประโยคสั้น ๆ นี้ อธิบายขยายความได้ว่า เมื่อประเทศคู่กรณีมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ชนิดที่เรียกว่าไม่มีทางที่จะตกลงประนีประนอมกัน โดยการเจรจาหรือวิธีการสันติอื่นใดได้แล้ว ทางเลือกอื่น (ซึ่งก็คือทางเลือกสุดท้าย) ก็คือการทำสงครามเพื่อบีบบังคับด้วยกำลังให้ฝ่ายตรงข้ามยอมแพ้ยอมจำนน แล้วปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ฝ่ายตนต้องการนั่นเอง

ดังนั้นปรัชญาพื้นฐานของการทำสงครามในระดับประเทศก็คือ การทุ่มเทกำลังเข้าโจมตีทำลายข้าศึกอย่างรวดเร็วและรุนแรง เพื่อสร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง จนต้องยอมแพ้ยอมจำนน

ในสงครามระหว่างประเทศในระดับสงครามโลกที่ผ่านมา ถ้าเมืองหลวงของคู่กรณี (หรือเมืองที่เป็นศูนย์กลางอำนาจของประเทศ) ถูกฝ่ายตรงข้ามเข้ายึดได้ ประเทศนั้นก็มักจะต้องยอมแพ้ยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไข ตัวอย่างเช่นในสงครามโลกทั้งสองครั้งที่ผ่านมา เยอรมันได้ส่งกำลังทางบกบุกทะลุทะลวงเข้าโจมตีและสามารถยึดครองกรุงปารีสได้อย่างรวดเร็วทั้งสองครั้ง เป็นผลให้ฝรั่งเศส อดีตประเทศมหาอำนาจ

ทางบกสมัยสมเด็จพระจักรพรรดินโปเลียนต้องขอยอมแพ้ รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ในภาคพื้นยุโรปที่ถูกกองทัพ
รณถึงของเยอรมันปฏิบัติการสงครามสายฟ้าแลบ บุกเข้าตีเมืองหลวงจนแตกด้วย แต่เมื่อกองทัพพันธมิตร
ตั้งตัวได้และรุกโต้กลับจนตีกรุงเบอร์ลินแตก ฝ่ายเยอรมันก็ต้องยอมแพ้โดยไม่มีเงื่อนไขเช่นกัน

สำหรับการสู้รบอันดุเดือดระหว่างกองทัพสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น
ญี่ปุ่นแม้จะเพลี่ยงพล้ำจนเห็นกลางแห่งความพ่ายแพ้อยู่เบื้องหน้าแล้ว แต่โตเกียวเมืองหลวงก็ยังไม่แตก
เพราะทหารญี่ปุ่นทุกคนยอมสัวยาวชีวิตต่อสงครามสมเด็จพระจักรพรรดิ นักการทหารอเมริกันวิเคราะห์
ภาพสถานการณ์ ของการส่งกำลังทางบกเข้ายึดกรุงโตเกียวว่า ทหารราบอเมริกันจะต้องเผชิญหน้ากับ
นักรบชาบูไรจำนวนมากที่สุดที่สู้กันเข้ามาแลกชีวิตด้วย ซึ่งเป็นพกประจำตัวแบบ Colt.45 ที่สร้างขึ้นเพื่อการนี้
โดยเฉพาะ ก็อาจจะสามารถยิงสกัดนักรบคนตายเหล่านี้ ให้หายท้อหรือตีลังกากลับไปได้ถึง ๓ คน
แต่คมดาบชาบูไรเล่มที่ ๔ ก็คงจะเข้าถึงที่ขอกคอของผู้ยิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สมมุติว่ามีทหารญี่ปุ่น
ที่พร้อมยอมตายเฝ้าป้องกันรักษาเมืองหลวงอยู่ ๓๐,๐๐๐ คน ก็อาจจะต้องแลกด้วยชีวิตของทหารจีไอ
ถึง ๑๐,๐๐๐ คน จึงจะสามารถยึดนครโตเกียวได้ ตัวเลขกลม ๆ นี้ แม้จะคำนวณง่ายแต่ก็ทำให้ยาก
จนถึงขั้นยอมรบไม่ได้

ในที่สุดประเทศที่มีเทคโนโลยีทางอาวุธ
ที่ก้าวหน้ากว่า ก็เลือกใช้วิธีการที่สามารถรักษาชีวิต
ของฝ่ายตนไว้โดยไม่ต้องไปเสี่ยง นั่นก็คือ **“ระเบิด
ปรมาณู”** อาวุธมหาประลัยสำหรับทำลายล้างมวล
มนุษยชาติ และหวยก็มาออกที่เมืองฮิโรชิมา และ
นางาซากิ (หมายเหตุ : มีการแสดงความเห็นจาก
ทางฝ่ายญี่ปุ่นที่ผู้เขียนได้รับทราบมาในทางอ้อมว่า
เป็นเพราะทั้งสองเมืองนี้มีชาวต่างชาติโดยเฉพาะ
ชาวอเมริกันอาศัยอยู่น้อยที่สุด เรื่องนี้แม้จะดูว่าเป็น
การวิเคราะห์จากฝ่ายเดียวแต่ก็มีตรรกะที่น่าคิด และ
จนถึงบัดนี้ก็ยังไม่มีใครแก้ต่างจากคุณ)

ระเบิดเพียง ๒ ลูก ทำให้เมืองทั้งสองพินาศ
ในพริบตาพร้อมกับชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์รวมทั้ง
ผู้บาดเจ็บและพิการตลอดชีวิตจำนวนมหาศาล เป็นภาพที่น่าอเนจอนาถเป็นอย่างยิ่ง สมเด็จพระจักรพรรดิ
แห่งญี่ปุ่นได้ทรงออกประกาศให้กองทัพยอมแพ้ในทันที แม้เมืองหลวงยังไม่แตก แต่ญี่ปุ่นก็ไม่สามารถยอมรับ
ให้เกิดความสูญเสียของชีวิตประชาชนผู้บริสุทธิ์เป็นจำนวนมากอีกต่อไปได้ จึงต้องยอมแพ้

อนึ่ง มีนักการทหารผู้ยิ่งใหญ่ ทั้งทางฝ่ายซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ได้บัญญัติ **“คำคม”**
ไว้ในทำนองเดียวกันว่า การสามารถรบชนะข้าศึกทั้ง ๆ ที่มีกำลังด้อยกว่า ถือว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่
แต่ที่ยิ่งใหญ่เหนือกว่าใด ๆ ทั้งหมดก็คือ **“การชนะโดยไม่ต้องรบ”** ในกรณีนี้หมายถึงการใช้เหลี่ยมเล่ห์ เพทุบาย
การข่าวลวง ไล่ศึก การยุยงให้แตกแยก และการปฏิบัติการทางจิตวิทยาอื่น ๆ กระทำต่อข้าศึกจนเกิด
การ **“ถอดใจ”** ไม่กล้าออกรบด้วย (เพราะกลัวจะแพ้ ทั้ง ๆ ที่ถ้าวรบกันจริงก็อาจจะชนะก็ได้) เรื่องทำนอง
นี้อาจารย์ยกหลงแห่งเทือกเขาโงลังกั๋ง หรือที่รู้จักกันดีในนามของ **“ขงเบ้ง”** มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ
(ตามหาอ่านได้จาก “สามก๊ก”)

ดังนั้นหากเรานำเอาบริบทของ **“การชนะโดยไม่ต้องรบ”** เข้าไปผสมผสานเข้าด้วยกันกับบริบท
ของ **“การรบให้ชนะ”** แล้ว ก็น่าจะพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์อันเป็นจุดหมายปลายทางของศาสตร์ในการ

**ระเบิดปรมาณู : อาวุธทำลายล้างที่ใช้ในการ “ยุติ”
สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในปี ๑๙๔๕ อาวุธประเภทเดียวกันนี้
จะสามารถ “ป้องปราม” ไม่ให้เกิดสงครามล้างโลก
ในครั้งที่ ๓ ได้หรือไม่ ?**

ซากเมืองฮิโรชิมา และนางาซากิ ผลของอาวุธมหาประลัย
ทำลายโลก ที่ได้คร่าชีวิตประชาชนผู้บริสุทธิ์นับแสนคน
จนญี่ปุ่น “ถอดใจ” ขอยอมแพ้

ทำสงคราม (ไม่ว่าจะโดยวิธีการทุ่มกำลังเข้า
โจมตีขั้นแตกหักเพื่อยึดเมืองหลวง หรือการใช้
อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง รวมทั้งการใช้
เล่ห์เพทุบายหลอกล่อข่มขวัญให้ข้าศึกถอดใจ
ยอมแพ้ตั้งแต่ก่อนออกรบก็ตาม) ที่สุดแล้ว
หลักปรัชญาก็คือ การทำให้ข้าศึกหมดกำลังใจ
หรือหมดความตั้งใจที่จะทำการสู้รบกับเราอีก
ต่อไป โดยสรุปก็คือ “การเอาชนะใจข้าศึก”
นั่นเอง

ในส่วนของ “พุทธศาสตร์” หรือศาสตร์
ของชาวพุทธนั้น ผู้เขียนต้องขอทำความเข้าใจ
เสียในขั้นต้นว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนา
ไม่ได้เป็นแต่เพียงแค่ปรัชญาเท่านั้น หลักปรัชญา

คือ ความรู้หรือความจริงต่าง ๆ ในโลก ที่บรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งหลายกำหนดขึ้น (เช่น พลาโต
โซคราตีส อริสโตเติล ในสมัยกรีกโบราณ) ซึ่งด้วยเชิงชั้นของผู้ที่กำหนดก็มีเครดิตสูงพอ ที่จะทำให้ผู้คน
ทั้งหลายพากันเชื่อถือหรือยอมรับได้โดยไม่ต้องพิสูจน์ แต่หลักธรรมในพุทธศาสนานั้นเป็นหลักความจริง
ที่ทุกคนสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง (ด้วยการปฏิบัติ) และเป็นเรื่องเฉพาะตนที่ถ่ายทอดกันไม่ได้
ของใครของมัน ซึ่งเรื่องนี้ผู้เขียนเคยได้ยินท่านอาจารย์พุทธทาส เทศน่าย้ำเตือนอยู่หลายครั้ง

ขงเบ้ง : อาจารย์ฮกหลง (มังกรซ่อนกาย) ในกระท่อมใบหญ้าแห่งเทือกเขาโง่ลังกั้ง
“Idol” ของผู้ที่สามารถใช้ “ยุทธศาสตร์” และ “ยุทธศิลป์” ในการเอาชนะคู่ต่อสู้ที่มีศักยภาพเหนือกว่า
(จากอมตะวรรณคดีอิงประวัติศาสตร์ เรื่อง “สามก๊ก”)

ปรัชญาและหลักธรรมคำสอน (หรือ “พุทธศาสตร์”) ได้อุบัติขึ้นในโลกโดยสมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนการเกิดของศาสตร์แห่งการยุทธ์มากกว่า ๒,๐๐๐ ปี (โดยประมาณ)
เนื่องจากจะต้องมีการวิเคราะห์หลักธรรมอีกหลายประเด็นในโอกาสต่อไป ผู้เขียนจึงขอใช้หน้ากระดาษ
ในช่วงนี้ เเท้ความถึงประวัติของพระพุทธศาสนาก่อน โดยสังเขป ดังนี้ :-

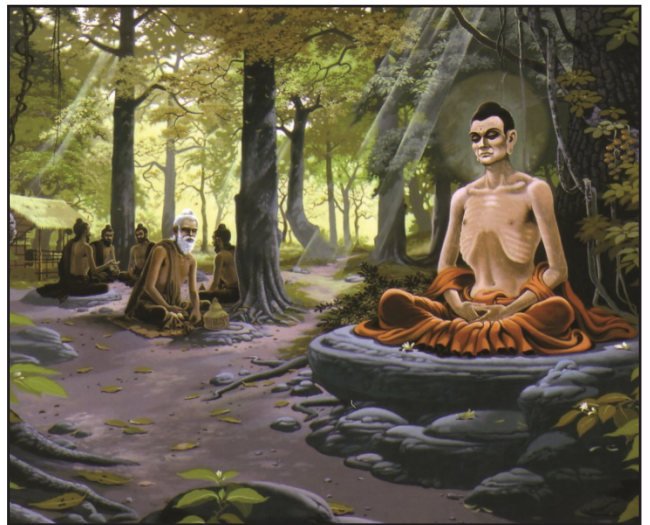
ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ กับลูกศิษย์ทหารเรือ

พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในโลกเมื่อ ๒,๖๐๓ ปีมาแล้ว (เมื่อคำนวณถึงวันที่เริ่มต้นเขียนบทความนี้คือวันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๐ พ.ศ.๒๕๕๘) จากการที่เจ้าชายสิทธัตถะ พระโอรสรัชทายาทแห่งกบิลพัสดุ์ ได้หลบหนีออกจากวัง แล้วไปลงผมบวชเป็นพระป่า สาเหตุที่พระองค์ตัดสินใจ ละทิ้งฐานันดรศักดิ์ เกียรติยศ ลูกเมีย และพระราชวัง ๓ ฤดู สถานที่ที่พระองค์ได้ประทับและเสวยสุขทางกายอย่างสุด ๆ มาตลอด ๒๙ พรรษา ก็ด้วยการเกิดความรู้สึก**“ทุกข์ทางใจ”** เป็นครั้งแรกในชีวิต เมื่อพระองค์ได้เห็นภาพประชาชน ผู้ยากไร้ ต้องผจญกับความทุกข์ทรมานอันเกิดจากความ ชราภาพ ความเจ็บป่วย และการสูญเสียชีวิต ภาพเหล่านั้น ทำให้พระองค์เกิดความสลดหดหู่และเศร้าหมองจิตใจ เป็นอย่างมาก จนไม่สามารถชมตามให้กลับลงได้ จากการ ไคร่ครวญข้ามคืนพระองค์ได้ข่อยคิดว่า ความทุกข์ที่เกิดขึ้น ในใจของพระองค์นี้ ไม่สามารถบำบัดให้หมดไปได้ด้วยการ

เสพสุขทางกายภายในวัง จึงได้ตัดสินใจพระทัยเสด็จหนีออกจากวังในก่อนรุ่งสาง แล้วลงผมบวชเป็นพระป่า จาริกไปทั่วแดน เพื่อแสวงหาคำตอบของวิธีการดับทุกข์ในใจของพระองค์ และของชาวบ้านทั้งหลาย

ตลอดเวลา ๖ ปี ของการแสวงหาคำตอบ พระองค์ได้ตระเวนเข้าศึกษาในสำนักของพราหมณ์ ดาบส ฤๅษี ที่มีชื่อเสียงทั้งหลาย ที่กล่าวอ้างว่าสามารถ **“ตอบโจทย์”** ในเรื่องของการดับทุกข์ได้ แต่เมื่อ ได้เข้าศึกษาและทดสอบจนถึงที่สุดก็พบว่า แนวทางหรือวิธีการเหล่านั้นไม่สามารถขจัดความทุกข์ในใจ โดยสิ้นเชิงได้ พระองค์จึงได้เปลี่ยนมาทำการทดลองเพื่อค้นคว้าหาคำตอบด้วยพระองค์เอง โดยวิธีการ **“บำเพ็ญทุกรกิริยา”** ด้วยการทรมานร่างกายให้ถึงที่สุด เพื่อให้จิตใจว่างพ้นจากความทุกข์ แต่เมื่อ ได้ทรมานร่างกายจนถึงที่สุดของที่สุดแล้ว (คือถ้ามากเกินไปนั้นก็คงสิ้นชีวิตแน่) พระองค์ก็ได้ พบคำตอบว่ามันไม่ใช่อยู่ดี เพราะความทุกข์ทางใจ ก็ยังไม่หมดสิ้นไป ในที่สุด พระองค์จึงทรงยุติ ความพยายามดับทุกข์ด้วยวิธีอันสุดโต่งดังกล่าว แล้วหันกลับมาบำรุงพระวรกายให้สมบูรณ์ เป็นปกติดังเดิม

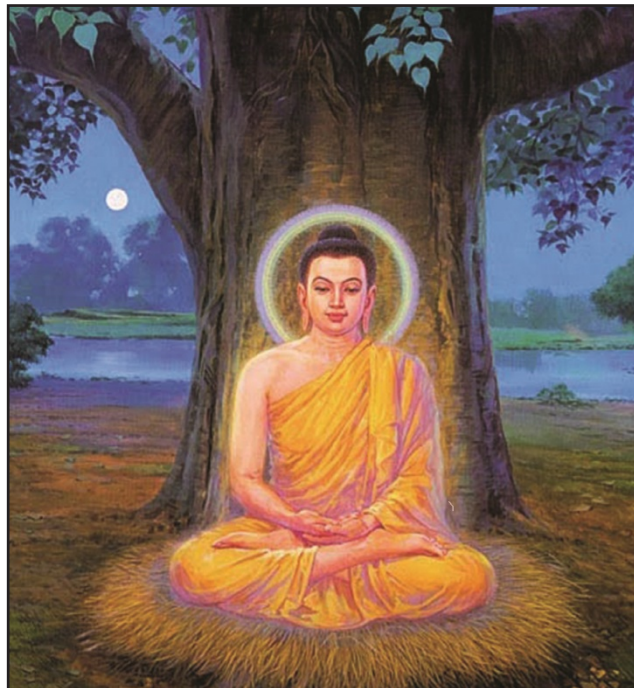
จึงในวันต่อมา พระองค์ก็ได้เสด็จไปที่ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชลา หยุดประทับนั่งเหนือแท่นหิน ไตตันโพธิ์ใหญ่ หันพระพักตร์สู่กลางแม่น้ำแล้วตั้งจิต อธิษฐานว่า จะไม่ขยับลุกไปไหนทั้งนั้นตราบที่ยัง ไม่สามารถค้นพบหนทางดับทุกข์ใจโดยสิ้นเชิง ให้ได้ เป็นไงเป็นกัน ! พระองค์เริ่มทบทวนสิ่งที่ได้ เรียนรู้มาตลอดระยะเวลา ๖ ปีของการแสวงหา คำตอบ เมื่อได้ข้อสรุปของประเด็นปัญหาแล้ว พระองค์ก็น้อมจิตเข้าสู่การทำสมาธิวิปัสสนา กรรมฐาน เพื่อค้นหาคำตอบด้วยการเจริญภาวนา ในขั้นสูงต่อไป

“บำเพ็ญทุกรกิริยา” การทรมานตนเองโดยวิธีสุดโต่ง ตามความเชื่อของลัทธิโยคี ปรีชาชนในยุคก่อนพุทธกาล ด้วยการสร้างความทุกข์ทรมานทางร่างกายให้ถึงที่สุด เพื่อให้หลุดพ้นจากการทุกข์ทางใจ ด้วยความมุ่งหวัง ในความสุข ในภพหน้า

จนในที่สุด ในกลางดึกของคืนวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนวิสาขะ (เดือน ๖) พระองค์ก็ได้หยั่งรู้ถึงหลักความจริงอันเป็นหลักการ หรือกระบวนการของการดับทุกข์โดยสิ้นเชิง และเป็นหัวใจของหลักธรรมะในพระพุทธศาสนา ที่ยังคงทันสมัยเป็นอมตะอยู่ตราบนานกาล แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมากกว่า ๒,๖๐๐ ปีแล้วก็ตาม นั่นก็คือหลักอริยสัจ ๔ หรือความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ อันประกอบด้วย ตัวทุกข์ สมุทัย (ตัวต้นเหตุที่ทำให้ทุกข์เกิด) นิโรธ (ภาวะที่ทุกข์ดับ) และมรรค (ข้อปฏิบัติให้ถึงซึ่งการดับทุกข์) นั่นเอง

พระองค์ทรงรู้แจ้งถึงสภาพธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของมัน อันเป็นตัวกำหนดความเป็นไปของสรรพสิ่งทั้งหลาย ที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง เกิด – ดับ เป็นธรรมดา (ธรรมะ = ธรรมชาติ/ธรรมดา) กฎของธรรมชาติที่ควบคุมการเปลี่ยนแปลงนี้เรียกว่า “อิทัปปัจจยตา” หรือกฎของเหตุและปัจจัย อันเป็นสัจธรรมของเหตุและผล ที่ทำให้สรรพสิ่งทั้งหลายในโลก มีการเปลี่ยนแปลง มีการเกิดและการดับตามผลของกรรม (หรือผลของการกระทำ) ที่มีใช้ การเช่นไหว้บวงสรวง การบนบานศาลกล่าว หรือแม้กระทั่งการลิขิตของพระพรหม

**เจ้าชายสิทธัตถะ : ในคืนวันตรัสรู้เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
(วันวิสาขบูชา : วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ เมื่อ ๒,๖๐๕ ปีที่แล้ว)
พระองค์คือศาสดาของ “พุทธศาสนา”**

เมื่อตัวทุกข์เกิดขึ้นจาก “เหตุ” ดังนั้นวิธีการดับทุกข์ที่สัมฤทธิ์ผลอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด ก็คือการดับเสียตั้งแต่ต้น....ที่ต้นเหตุ หรือถ้าจะให้ดีกว่านั้น ก็คือเตรียมควบคุมป้องกันตัวต้นเหตุมันเสีย ตั้งแต่ต้นเลย ไม่ใช่ไปตามแก้มันที่ “ผล” เหมือนอย่างที่บรรดาเจ้าสำนักทั้งหลายได้สั่งสอนถ่ายทอดสืบต่อกันมาก่อนหน้านี้

ตัว “ต้นเหตุ” ให้เกิดทุกข์ หรือที่เรียกโดยรวมว่าสมุทัยนั้น ประกอบด้วย กิเลส (โลภะ โทสะ โมหะ) และตัณหา (ความทะยานอยาก) เป็นสำคัญ ดังนั้นวิธีการดับทุกข์โดยสิ้นเชิงหรืออย่างถาวร ก็คือการควบคุม

ป้องกันไม่ให้สิ่งไม่ดีเหล่านี้เข้ามาครอบงำจิตใจ หรือชักจูงให้หลงผิดออกนอกเส้นทาง ด้วยการหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใสอยู่เสมอเพื่อไม่หลงตกเป็นเหยื่อ หรือพุดง่าย ๆ ก็คือ **“การเอาชนะใจตัวเอง”** นั่นเอง

ดังนั้นผู้เขียนจึงสามารถสรุปได้ว่า ความเหมือนบนความแตกต่างระหว่างยุทธศาสตร์และพุทธศาสตร์ในระดับปรัชญาก็คือ **“ยุทธศาสตร์”** เป็นการใช้สรรพกำลังรบ เพื่อบีบบังคับเอาชนะจิตใจในการต่อสู้ของข้าศึก ในขณะที่ **“พุทธศาสตร์”** นั้น เป็นการระดมสรรพกำลังทางใจ เพื่อเอาชนะใจตนเอง ซึ่งเจ้าตัว กิเลส ตัณหา นี้ จะว่าไปแล้วก็คือ **“ข้าศึก”** ภายในใจของเรานั่นเอง

อนึ่ง ในระดับปรัชญานี้ ผู้เขียนยังไม่เห็นทางที่จะสามารถเปรียบเทียบหาความเหมือนให้ชัดเจนไปกว่านี้ได้ แต่ในระดับหลักการที่จะได้วิเคราะห์ต่อไป น่าจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ความเหมือนในระดับหลักการ: **“หลักการ”** คือ กรอบความคิดที่กำหนดเป็นแนวทางอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ทุกส่วนในองค์กรยึดถือในการวางแผนและการปฏิบัติในทุกระดับ ในทางทหารนั้นคงจะไม่มีหลักการใดที่ชัดเจนและตรงความหมายเท่ากับ **“หลักการสงคราม” (Principles of War)** หลักการสงครามมีลักษณะเป็นค่านามหรือวลีสั้น ๆ แต่มีความหมายกว้างและลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและจำได้ง่าย เช่น หลักการรุก หลักการดำรงความมุ่งหมาย การรวมโจมตี การรวมกำลัง การออมกำลัง และการดำรงขวัญ เป็นต้น

หลักการเหล่านี้ถูกบัญญัติขึ้นโดยนักการทหารผู้ยิ่งใหญ่ในอดีต ซึ่งส่วนมากจะอยู่ในภาคพื้นยุโรป เช่น พระเจ้าเฟรเดอริกมหาราช องค์จักรพรรดิ กับ คาร์ล ฟอน เคล้าเซวิทซ์ ยอดเสนาธิการแห่งกองทัพบกปรัสเซียเยอรมัน หรืออองเดร โจนีนิ ยอดปราชญ์ทางทหารแห่งสวิสเซอร์แลนด์ และพระเจ้านโปเลียนมหาราชแห่งฝรั่งเศส เป็นต้น ในส่วนของโลกตะวันออกนั้น คงจะหนีไม่พ้น ซุนวู บิดาแห่งยุทธศิลป์ เจ้าของวลีอมตะ **“รู้เขา – รู้เรา”** ที่ทั่วโลกยึดถือ และอาจารย์ขงเบ้งผู้มีฉายาว่า **“มังกรจำศีล”** ผู้โด่งดังจากวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์เรื่อง สามก๊ก ของประเทศจีนนั่นเอง

ซุนวู : บิดาแห่งยุทธศิลป์ของโลกตะวันออก เกิดในยุคใกล้เคียงกับพระพุทธศาสนา คัมภีร์การสงคราม ๑๓ บท ของเขา ที่สลักบนผิวกระดูกไม้ไผ่ ได้รับการยอมรับนับถือจากนักการทหารทั่วโลก สูดยอดที่สุด ก็คือ “วลีทอง” ที่ว่า “รู้เขา – รู้เรา... รบร้อย... ชนะร้อย”

สำหรับกองทัพของสหรัฐอเมริกา นั้น กิจการทหารได้เกิดขึ้นภายหลังฝั่งยุโรปนับร้อยปี (เพราะเพิ่งจะได้ประกาศอิสรภาพเป็นประเทศราช เมื่อราว ๒๕๐ กว่าปีมานี้เอง) แต่สหรัฐฯ ก็เล็งเห็นถึงความสำคัญของศาสตร์อันเป็นพื้นฐานเหล่านี้ จึงได้รวบรวมเอามาจากของคนอื่น แล้วมาทำการวิเคราะห์เสริมด้วยองค์ความรู้สมัยใหม่ จนเกิดเป็นหลักการสงครามและหลักนิยมสำหรับปฏิบัติการทางทหารในสาขาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งก็ดูจะก้าวหน้าและมีการถือใช้กันอย่างแพร่หลายมากกว่าของประเทศต้นแบบเสียด้วยซ้ำไป

สำหรับกองทัพของไทยนั้น แม้จะมีหลักการสงครามของตัวเองแต่ก็ต้องยอมรับว่ามีต้นแบบมาจากประเทศ “**พีใหญ่**” โดยได้มีการปรับแต่งต่อเติมบางข้อ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางธรรมชาติของทหารไทยด้วย

ในภาพรวม หลักการสงครามที่แต่ละประเทศกำหนดขึ้นจะมีประมาณ ๑๐ – ๑๕ ข้อ ตามพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ แนวคิดในการใช้กำลัง และบริบททางสังคมจิตวิทยาของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏว่า หลักการสงครามของแต่ละประเทศอาจจะมีแตกต่างกันบ้าง แต่ก็เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าความเหมือน และที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือ จะมีหัวข้อหนึ่งที่ทุกประเทศมีเหมือนกันหมด โดยจัดอยู่ในลำดับที่มีความสำคัญสูงสุดเหมือนกันหมดด้วย นั่นก็คือหลัก “**การดำรงความมุ่งหมาย**” (Maintenance of the Aim) สำคัญถึงขนาดที่นักการทหารบางท่านมีความเห็นว่า นี่คือหัวใจของหลักการสงครามที่แท้จริงเพียงข้อเดียว ส่วนหลักการข้ออื่น ๆ ก็เป็นเพียงส่วนประกอบ ที่จะช่วยสนับสนุนให้หลักชัยในการทำสงครามข้อนี้ ดำรงอยู่ได้ตลอดการยุทธ์ และสัมฤทธิ์ผลตามแผนที่ถูกกำหนดไว้เท่านั้น

อนึ่ง หลักการสงครามข้อที่เหลืออีกสิบกว่าข้อนั้น แม้จะสื่อความหมายแตกต่างกันไปตามคำจำกัดความ แต่ผู้เขียนก็พิจารณาเห็นว่า พอจะจำแนกตามลักษณะหน้าที่ได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ดังนี้

กลุ่มแรก ก็คือ กลุ่มของหลักการสงครามในข้อที่ทำหน้าที่เปรียบเสมือน “**เครื่องมือ**” เช่น ยุทธวิธี หรือประเภทของอาวุธสำหรับใช้ทำลายเป้าหมาย ที่นั้นกรบจะต้องเลือกใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ และภูมิประเทศ หลักการสงครามกลุ่มนี้จึงมีลักษณะเป็น “**Dynamic**” หรือ พลศาสตร์ เช่น หลักการรุก (Offensive) การจู่โจม (Surprise) การรวมกำลัง (Concentration of Forces) การออมกำลัง (Economy of Forces) ความคล่องตัว (Mobility) ความอ่อนตัว (Flexibility) และท้ายที่สุดก็คือ หลักของความง่าย (Simplicity) เป็นต้น

ส่วนหลักการสงคราม**กลุ่มที่ ๒** ก็คือ กลุ่มที่ไม่ได้ใช้กระทำต่อที่หมายหรือเป้าหมายโดยตรง แต่จะทำหน้าที่เป็น “**ฐาน**” ที่มั่นหรือแท่นค้ำยัน เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติการ (คือกลุ่มที่ ๑) สามารถออกแรงใช้กำลังได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ ได้แก่หลักการสงครามในหัวข้อ การดำรงขวัญ (Moral) การระวังป้องกัน (Security) ความพร้อม (Readiness) และหลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) เป็นต้น หลักการส่วนที่ ๒ ทั้ง ๖ - ๗ ข้อนี้ หน่วยรบทุกหน่วยจะต้องเตรียมพร้อมอย่างสมบูรณ์ตลอดเวลา ไม่ว่าแม้ที่จะเลือกวิถีการรบด้วยหลักการข้อใดในกลุ่มที่ ๑ ก็ตาม

เนื่องจากโดยปกติ “**นาวิกวิธีปดัยสาร**” ก็จะมีการแจกจ่ายไปยังห้องสมุดขององค์กรพลเรือนต่าง ๆ ด้วย ดังนั้นเพื่อให้ท่านผู้อ่านที่เป็นบุคคลภายนอก ได้มีความรู้เบื้องต้นในหลักการสำคัญของอาชีพนักการสงครามโดยสังเขป ผู้เขียนจึงขอใช้พื้นที่หน้ากระดาษ อธิบายความหมายของหลักการสงครามบางหัวข้อ ที่เห็นว่ามีมีความสำคัญ ดังนี้ :-

หลักการ “รุก” (Offensive) สิ่งทีนักการทหารจะต้องแสวงหาและคำนึงถึงอยู่เสมอ ก็คือโอกาสในการชิงเป็นฝ่าย “**รุก**” ก่อน เพราะโดยธรรมชาติแล้วฝ่ายรุกหรือฝ่ายที่ริเริ่มก่อน ย่อมจะได้เปรียบเนื่องจาก :-

- ฝ่ายรุกหรือฝ่ายริเริ่มก่อนจะเป็นผู้ที่สามารถกำหนด เวลา และสถานที่ (ยุทธบรีเวณ) รวมทั้งรูปแบบของการต่อสู้ ซึ่งก็เป็นทีแน่นอนว่าเขาก็จะต้องเลือกในสิ่งที่ตัวเองได้เปรียบหรือมีความพร้อมมากที่สุด และมุ่งโจมตีที่จุดอ่อนของข้าศึกเป็นหลัก

- ฝ่ายรุกเท่ากับเป็นฝ่าย “**ตั้งใจทย์**” ในขณะที่ฝ่ายรับต้องเป็นฝ่ายคอย “**แก้ใจทย์**” อยู่ตลอดเวลา ซึ่งในกรณีทีฝ่ายรับไม่ได้มีการเตรียมพร้อมอย่างสมบูรณ์เต็มที่ หรือไม่มีการข่าวกรองที่ดีพอ ก็จะประสบ

ภาวะระส่ำระสาย หรือเซวนวนรวนเรอยู่พักใหญ่กว่าที่จะเริ่มตั้งหลักได้ และก็มีมักจะเพียงพัวตั้งแต่ต้น

- โดยธรรมชาติฝ่ายรับจะเหนื่อยล้ากว่าฝ่ายรุกมาก เพราะจะต้องระดมสรรพกำลังในการป้องกันตนเองตลอดเวลา ซึ่งจะต้องใช้ทรัพยากรและกำลังพลมากกว่ามาก ในขณะที่ฝ่ายรุก เมื่อได้กำหนดแผนแน่นอนแล้ว ก็จะมีโอกาสให้กำลังพลได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ เพื่อรอเวลาบุกเข้าโจมตี

- สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาสำหรับฝ่ายรุกก็คือ “ขวัญ” ของทหารจะดีขึ้นด้วยความฮึกเหิม ในขณะที่ฝ่ายรับถ้าต้องถอยร่นตลอดเวลาทหารก็จะเริ่ม “เสียขวัญ” แล้วจิตวิญญาณในการต่อสู้ก็จะพลอยลดน้อยถอยลงด้วย

- ในการแข่งขันกีฬาที่เช่นเดียวกับการทำสงคราม คือ ฝ่ายรุกหรือฝ่ายบุกก็จะเป็นฝ่ายได้เปรียบ เพราะจะเป็นผู้กำหนดเกมการแข่งขัน ในขณะที่ฝ่ายรับนั้นจะมีโอกาสสูงสุดก็เพียงแค่ “เสมอ” เท่านั้น ยกเว้นการตั้งรับเพื่อคอยโอกาสและจังหวะของการ “สวนกลับ” ซึ่งในกรณีนี้ก็คือยุทธวิธีที่โค้ชวางแผนให้ตั้งรับเพื่อรอ “รุก” กลับเข้าทำประตูอย่างเร็วนั่นเอง

หลักการ “จู่โจม” (Surprise) หลักการสงครามข้อนี้เป็นทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ที่จะต้องใช้ประสบการณ์ จินตนาการ สหสัมพันธ์ และความกล้าได้กล้าเสียของผู้นำหน่วยทหารประกอบเข้าด้วยกัน อนึ่ง การใช้คำว่า “จู่โจม” เป็นคำแปลภาษาไทยสำหรับคำว่า “Surprise” ทำให้ความหมายแคบลงมาก เพราะจะเป็นการสื่อให้เข้าใจว่า ต้องใช้ความรวดเร็วเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามตกใจเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้ว Surprise คือการ “กระทำในสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามคาดไม่ถึง” เมื่อคาดไม่ถึงจึงไม่ทันตั้งตัวหรือเปิดตำรารับไม่ทัน เป็นผลให้เกิดความพลั้งพลาดต่อฝ่ายเราได้โดยง่าย มีกรณีต่าง ๆ ของการปฏิบัติการทางทหารในอดีต ที่จบฉากลงด้วยการทำ “Surprise” ของแม่ทัพที่ถือว่า “คลาสสิก” ซึ่งผู้เขียนขอยกมาเป็นตัวอย่าง เช่น :-

- การยกพลขึ้นบกของฝ่ายพันธมิตร ที่หาดนอร์ม็องดีของฝรั่งเศส ในช่วงกลางสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่ง พลเอก ไอเซนฮาวด์ ผบ.กองกำลังฝ่ายพันธมิตรตัดสินใจเลือกยกพลขึ้นบกที่หาดนอร์ม็องดี ทั้ง ๆ ที่มีระยะทางไกลกว่าทางเลือกอื่น อีกทั้งยังเลือกวัน ดี เดย์ (D - Day) ที่มีพายุฝนและสภาพคลื่นลมยังรุนแรงมากอยู่ ทำให้ฝ่ายเยอรมัน “คาดไม่ถึง” จึงประสบความสำเร็จ และนับเป็นจุดเปลี่ยนของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถือว่าเป็นการทำ Surprise ใน “ขั้นเทพ” เลยทีเดียว

พลเอก ไอเซนฮาวด์ ผบ.กองกำลังฝ่ายพันธมิตร ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดสั่งเริ่มปฏิบัติการยกพลขึ้นบกครั้งยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์ในสิ่งที่ฝ่ายนาซีเยอรมัน “คาดไม่ถึง” คือการเลือกหาดนอร์ม็องดี ซึ่งมีระยะทางไกลกว่าทางเลือกอื่น ๆ และกำหนดวัน D - Day ใน ๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๔ ทั้ง ๆ ที่สภาพอากาศไม่อำนวย (ฝนตกหนักและคลื่นลมแรง) ถือเป็นการทำ Surprise ใน “ขั้นเทพ”

- การตัดสินใจพลิกขึ้นบกแบบ “นอกกรอบ” ของ พลเอก ดักลาส แมคอาเธอร์ ด้วยการนำกำลังทหารราบอเมริกันจากทะเลใต้ขึ้นที่หน้าผา อินซอน โดยที่ข้าศึก “คาดไม่ถึง” ว่าจะกล้าเสี่ยงทำได้ ทำให้สามารถตัดเส้นทางส่งกำลังบำรุงของเกาหลีเหนือ และได้เป็นจุดเปลี่ยนของสงครามในคาบสมุทรเกาหลี ถือเป็นการทำ Surprise ครั้งสำคัญ เข้าสู่ “ขั้นพรหม”

- การที่เรือ U 47 เรือดำน้ำขนาดเล็กของเยอรมันภายใต้การบังคับบัญชาของ เรือเอก กุนเธร์ ฟริน ที่เสี่ยงตายแล่นบนผิวน้ำในช่วงคืนเดือนมืด เล็ดลอดผ่านแนวสันทราย สนามทุ่นระเบิด ซากเรือจมขวางร่องน้ำ บุกเข้าไปยิงตอร์ปิโดใส่เรือประจัญบานของอังกฤษจนจมคาฐานทัพเรือสคาปา โพลว์ ฐานทัพที่มั่นคงแข็งแรงที่สุดของราชนาวิกโยธิน ในช่วงต้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชนิดที่เรียกว่าฝ่าย “จ้าวทะเล” อย่างราชนาวิกโยธินถึงกับเกิดการ “ช็อค” เพราะ “คาดไม่ถึง” และ U 47 ทั้ง ๆ ที่หมดเขี้ยวเล็บเพราะตอร์ปิโดหมดลำแล้ว ก็ยังสามารถเล็ดลอดหลบหนีการไล่ล่าเพื่อเอาคืนจากเรือรบอังกฤษ ออกมาจากถ้ำเสือ กลับสู่ฐานทัพเยอรมันได้อย่างปลอดภัย ปฏิบัติการครั้งนั้นยังคงเป็นที่กล่าวขานของนักการเรือดำน้ำทั่วโลก อยู่จนถึงทุกวันนี้ และเป็นการทำ Surprise ในระดับหน่วยย่อย ที่เข้าสู่ “ขั้นสมเด็จพระเจ้า” เลยทีเดียว

เรือดำน้ำขนาดเล็กของเยอรมัน U 47 ภายใต้การบังคับบัญชาของ เรือเอก กุนเธร์ ฟริน ปฏิบัติการ “ล้วงคองเห่า” ด้วยการเสี่ยงตายบุกเข้าถ้ำเสือ คือ ฐานทัพเรือ สคาปา โพลว์ ของ “จ้าวทะเล” ราชนาวิกโยธิน โดยแล่นฝ่าความมืดบนผิวน้ำเล็ดลอดผ่านสันทราย ซากเรือจมขวางร่องน้ำ สนามทุ่นระเบิด และการตรวจการณ์อันเข้มงวด เข้าไปยิงตอร์ปิโดจมเรือประจัญบานข้าศึก แล้วยังสามารถหลบหนีรอดกลับออกไปได้ นับเป็นการทำ Surprise “ขั้นสมเด็จพระเจ้า” ที่ทำให้ทหารเรืออังกฤษ “ช็อค” ทั้งกองทัพ

“ขงเบ้งตีขิม” เป็นการ “จูโจม” หรือไม่? ถ้าตีความตามแบบตำราไทยก็คงไม่ใช่ เพราะขงเบ้งเป็น “ฝ่ายรับ” ไม่ใช่ “ฝ่ายจูโจม” แต่ถ้าตีความตามรากศัพท์ภาษาอังกฤษว่าเป็นการ “ทำ Surprise” แล้วก็ต้องถือว่า “ใช่” เพราะขงเบ้งได้กระทำในสิ่งที่สุมาอี้ “คาดไม่ถึง” จนตกใจล่าถอยทัพกลับไป

สุมาอี้กองทหารนับหมื่นคนมาล้อม รोजัหวะเข้าโจมตีค่ายทหารของขงเบ้งที่มีทหารเฝ้าอยู่ไม่กี่ร้อยคน เหตุการณ์คับขันจนตัว ขงเบ้งจึงตัดสินใจ “ทำใจกล้าสู้เสือ” ด้วยการสั่งให้เปิดประตูค่ายทั้ง ๔ ด้าน แล้วแต่งชุดที่ดูขลังเพราะเป็นสีขาว ปีนขึ้นไปนั่งติดพิณอย่างสบายอารมณ์ที่บนขอบประตูค่าย ขนาบด้วยเด็กรับใช้แต่งชุดขาวที่ยืนเฝ้ากระถางธูปอยู่ด้านข้าง โดยไม่แสดงอาการสะทสะท้าน คล้ายกับจะเชื่อเชิญให้สุมาอี้เคลื่อนทัพเข้ามาในค่ายของตน

สุมาอี้จึงจอกเฒ่าเจ้าเล่ห์ ซึ่งโดยอุปนิสัยก็เป็นคนขีระแวงมากอยู่แล้ว ประกอบกับเคยหลงกลแพะเชิงทางปัญญาให้แก่ขงเบ้งมาหลายครั้ง จึงเกิดอาการ “เซ็ดเซี้ยว” ตัดสินใจสั่งรบถอยทัพในทันที

ฝ่ายขงเบ้งจึงได้ทิ้งทหารไม่กี่คนที่ชุมนุมอยู่สองข้างทาง ตีกลองล่อโก๊ะส่งเสียงข่มขวัญไล่หลังจนสูมาอี้ ตกใจกลัวถอยทัพหนีเตลิด พร้อมกับรำพึงกับตัวเองว่า “เกือบไปอีกแล้วเรา” ฝ่ายขงเบ้งเองก็ถอนหายใจด้วยความโล่งอก ถ้าเกิดตีวรรณคดีตอนนี้เกิดขึ้นจริง ก็นับได้ว่าเป็นการทำ Surprise ที่ “Classic” ที่สุดของนักการทหารฝ่ายโลกตะวันออก ที่บรรดานักการทหารฝ่ายโลกตะวันตกทั้งหลายคงจะต้องเกิดอาการ “คาดไม่ถึง” และจะเทียบชั้นกับทั้ง ๓ กรณีก่อนหน้านี้ ก็จะต้องจัดอยู่ในระดับสูงที่สุด คือชั้น “สมเด็จพระสังฆราช” เลยทีเดียว

ทั้งหมดนี้คือตัวอย่างคำอธิบายของหลักการสงครามบางข้อ ที่ผู้เขียนขอนำเสนอ รายละเอียดท่านผู้อ่านสามารถสืบค้นได้จากตำราวิชา “หลักการสงคราม” ของโรงเรียนทหารทุกเหล่าทัพ

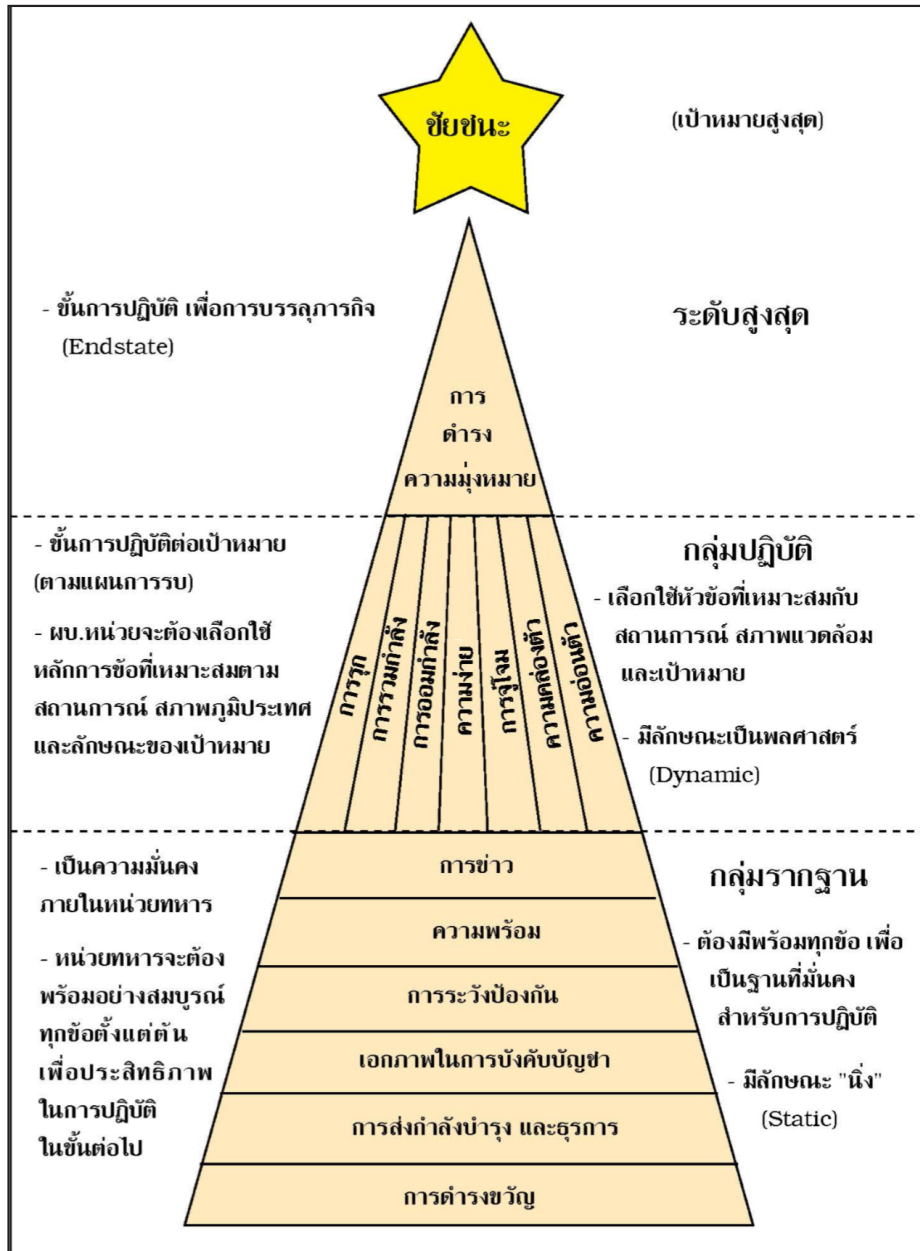
อนึ่ง หลักการสงครามทั้งหมดทุกข้อนี้ ผู้เขียนจินตนาการถึงทีมรักบี้ฟุตบอลล ที่แบ่งผู้เล่นเป็นกองหน้าและกองหลัง ผู้เล่นกองหน้าจำนวน ๗ - ๘ คน เปรียบเสมือนหลักการสงครามกลุ่มที่ ๒ (กลุ่มรากฐาน) ที่จะต้องผนึกกำลังกันเป็นกลุ่มก้อนอย่างแนบแน่น ทั้งในการเข้าสกรัม แกว่ทุ้ม หรือแย่งการครอบครองลูกขลุกลูกกลางสนาม เพื่อเอาลูกกลับมาแล้วส่งให้ผู้เล่นกองหลัง ซึ่งผู้เล่นกองหลังทั้ง ๖ - ๗ คนนี้ ก็เปรียบเสมือนหลักการสงครามกลุ่มที่ ๑ (กลุ่มปฏิบัติ) ที่จะต้องพยายามใช้ยุทธวิธี ร้อยแปดประการ ในการหลอกล่อฝ่ายป้องกันของฝ่ายตรงข้าม เพื่อพาลูกทะลุทะลวงเข้าไปวางทราย หรือถ้าเห็นจะไปไม่รอดก็ส่งลูกให้ผู้เล่นตัวหลังสุดเตะลูกพร้อม (Drop Kick) เพื่อทำแต้ม อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการแข่งขัน ให้ได้

นักกีฬารักบี้ฟุตบอลทั้ง ๑๕ คน จะแบ่งเป็น “กองหน้า” ที่ทรงพลัง หนักแน่น เป็นพื้นฐานและกำลังสำคัญในการแย่งการครอบครองลูก แล้วต้องส่งต่อให้ “กองหลัง” ซึ่งจะต้องเียบพร้อมไปด้วย ความเร็ว ความคล่องตัว และยุทธวิธี เพื่อหลอกล่อ หลบหลีก แนวรับของฝ่ายตรงข้ามเข้าไปวางทราย เปรียบได้กับหลักการสงครามทั้ง ๑๕ ข้อ อันจะต้องประกอบด้วย “กลุ่มพื้นฐาน” และ “กลุ่มปฏิบัติการ”

Principles of War หรือหลักการสงครามสืบกว่าข้อนี้ จึงเป็นศาสตร์ของการยุทธ์ (หรือพูดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “ยุทธศาสตร์”) ส่วนการที่จะพิจารณาหรือตัดสินใจเลือกเอาหลักการข้อไหนไปใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ในเวลานั้น ก็เป็นทักษะเฉพาะตัวของบรรดาแม่ทัพนายกองทั้งหลาย ที่อาจจะคิดออกมาได้ไม่เหมือนกันเพราะมันเป็น “ยุทธศิลป์” เป็นศิลปะที่อาจจะไม่ต้องตามตำรา เฉากเช่นบรรดาแม่ครัวทั้งหลาย ที่มีวัตถุดิบในการประกอบอาหารและเครื่องปรุงเหมือนกันทุกอย่าง แต่กลับปรุงอาหารเมนูเดียวกันออกมามีรสชาติที่ต่างกันไป ตามศิลปะของแต่ละบุคคล ฉนั้นใด ก็ฉนั้น

เพื่อให้ท่านผู้อ่านที่ยังไม่มีความคุ้นเคยกับหัวข้อนี้ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ผู้เขียนจึงได้พยายามออกแบบ Model ทางความคิด ที่แสดงความเชื่อมโยงของหลักการสงครามทั้ง ๑๕ ข้อ ลงในรูปสามเหลี่ยมของการบริหารงาน ดังในภาพ :-

โมเดล “หลักการสงคราม” ของฝ่าย “ยุทธศาสตร์”

ขอนำท่านผู้อ่านกลับมาทางฝั่งของ “พุทธศาสตร์” เพื่อช่วยกันวิเคราะห์เจาะลึกหาหลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา (ในความหมายระดับเดียวกันกับหลักการสงครามของฝ่ายทหาร) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับกัน โดยผู้เขียนจำเป็นจะต้องขอเล่าทำความเข้าใจพุทธประวัติดังต่อไปนี้ :-

ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ (เดือนมาฆะ) ได้เกิดปรากฏการณ์สำคัญที่เรียกว่า “จาตุรงค-สันนิบาต” อันมีองค์ประกอบ ๔ ประการคือ ๑.) มีพระภิกษุจากทั่วทุกสารทิศ จำนวน ๑,๒๕๐ รูป เดินทางมาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย ๒.) พระภิกษุทั้งหมดล้วนเป็น เอหิภิกขุอุปสัมปทา คือเป็นพระสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงอุปสมบทให้ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น ๓.) พระสงฆ์ทั้งหมดล้วนสำเร็จเป็นพระอรหันต์...และ ๔.) พระองค์ได้ทรงแสดงพระธรรมที่เรียกว่า “โอวาทปาฏิโมกข์” ให้แก่หมู่สงฆ์ทั้งหมด

วันมาฆบูชา (วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓/วันพระธรรม) คือวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงธรรม “โอวาทปาฏิโมกข์” หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

โอวาทปาฏิโมกข์นั้น ก็คือบทสวดอันเป็นหัวใจหรือหลักการสูงสุดของพระพุทธศาสนา ที่ได้รวมเอา พระธรรมคำสั่งสอนทั้งหมดของพระพุทธองค์ ที่มีจำนวนถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ มาย่อและย่อจนสามารถสกัดออกมาเป็น “ธรรมวลีทอง” เพียง ๓ ประโยค ได้แก่

๑. สัพพะปาปัสสะ อะกะระณัง = การไม่ทำบาปทั้งปวง

๒. กุสะลัตถุ ปะสัมปะทา = การสร้างกุศลให้ถึงพร้อม..และ

๓. สจิตตะปริโยทะปะนัง = การชำระจิตให้ขาวรอบ (หรือขาวบริสุทธิ์)

วลีทองทั้ง ๓ ประโยคนี้ แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายสูงสุดของชาวพุทธ (คือการดับหรือหลุดพ้นจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง) อันได้แก่

๑. การรักษาศีลโดยเคร่งครัด

๒. การปฏิบัติธรรม บำเพ็ญบุญ เพื่อสร้างสิ่งที่ดีงามทั้งหลายอันเป็นกุศล....และ

๓. การชำระจิตใจ ให้ใสสะอาดบริสุทธิ์อยู่เสมอ (เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ยากที่สุด เข้าถึงได้ด้วยการเจริญภาวนาเท่านั้น)

มาถึงจุดนี้ผู้เขียนเริ่มมองเห็นภาพลาง ๆ แล้ว ว่าเรากำลังเคลื่อนใกล้เข้าไปสู่การนำเอา “สาม วลีทอง” ของโอวาทปาฏิโมกข์ อันเป็นหลักปฏิบัติที่เปรียบเสมือนหัวใจของพุทธศาสนา ไปเปรียบเทียบกับหลักการทำสงครามของฝ่ายทหารได้แล้ว แต่ก่อนที่จะถึงจุดนั้น ผู้เขียนจะต้องขออภัยในแต่ละขั้นตอนของโอวาทปาฏิโมกข์ ให้กระจ่างขัดเสียก่อน ดังนี้ :-

- **การรักษาศีล** ก็คือ การควบคุมความประพฤติหรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นปกติ โดยละเว้นจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีงามทั้งปวง (อันเป็นบาป) ศีลจึงเป็นความมั่นคงภายในของตัวบุคคลนั้น ซึ่งพื้นฐานก็คือ **ศีล ๕** ของบุคคลทั่วไปนั่นเอง เปรียบเทียบได้กับหลักการสงครามในกลุ่มที่ ๒ (กลุ่มรากฐาน)

- เมื่อรากฐานภายในมั่นคงแข็งแรงดีแล้ว พัฒนาการของชาวพุทธในขั้นต่อไปก็คือ การปฏิบัติธรรม บำเพ็ญบุญเพื่อสร้างกุศลให้ถึงพร้อม การปฏิบัติธรรมในขั้นตอนนี้จึงมีความเป็นพลศาสตร์ (Dynamic) สอดคล้องกับหลักการสงครามในกลุ่มแรก ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องเลือกหัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับตัวผู้รับ

สภาวะการณ์ และบาร์มีของตนเอง หัวข้อธรรมะมีอยู่มากมายหลายสูตร ผู้ที่สามารถกำหนดได้เหมาะสมที่สุดก็คือบรรดาพระอริยสงฆ์ทั้งหลาย ในที่นี้ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างประมาณ ๔ – ๕ หัวข้อธรรมะ เช่น

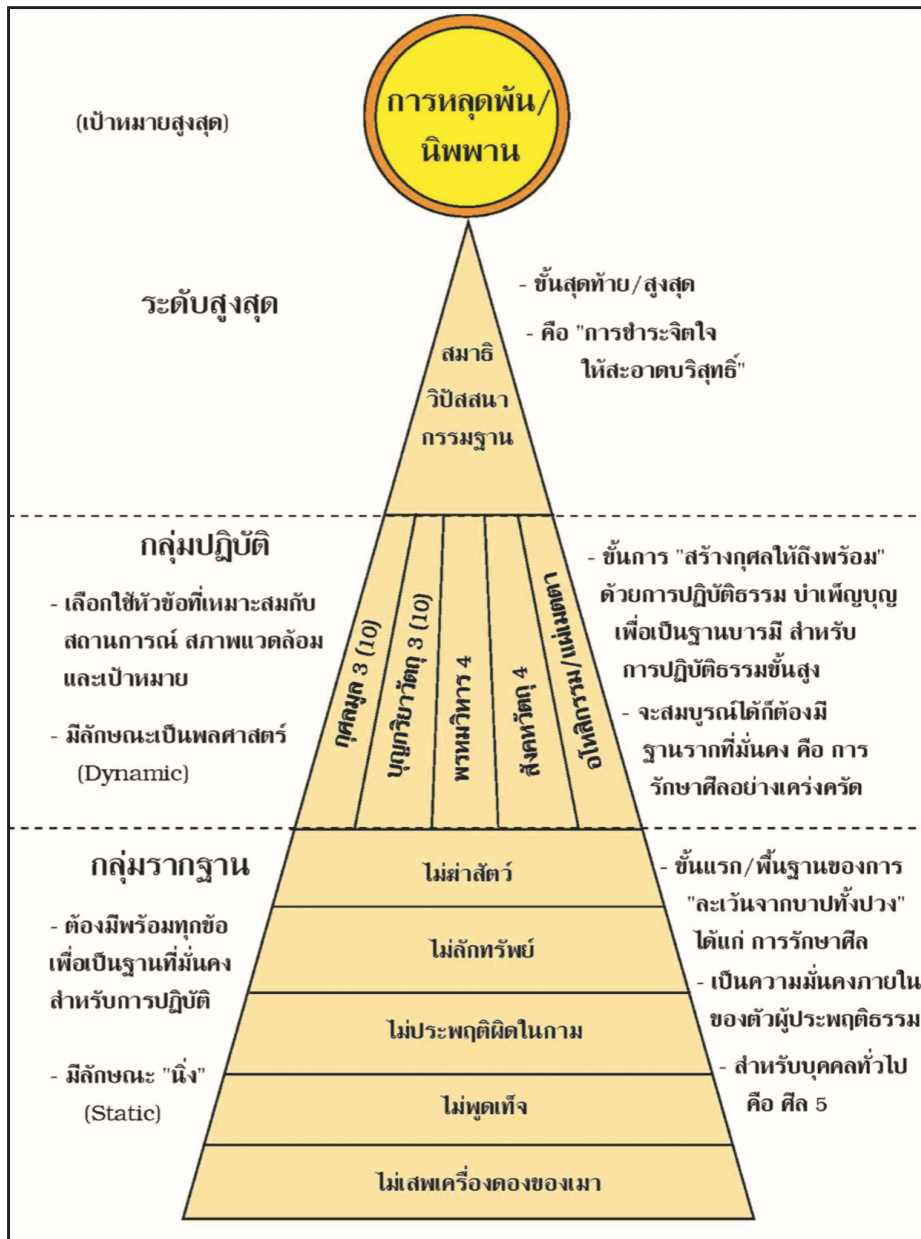
๑) กุศลกรรมบท ๓ (แตกออกได้เป็น ๑๐ ข้อ) ได้แก่ กายกรรม วจีกรรม และมนโนกรรม

๒) บุญกิริยาวัตถุ ๓ (แตกออกได้เป็น ๑๐ ข้อ) ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย

๓) พรหมวิหาร ๔ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

๔) สังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยะวาจา อรรถจริยา และสมานัตตตา เป็นต้น

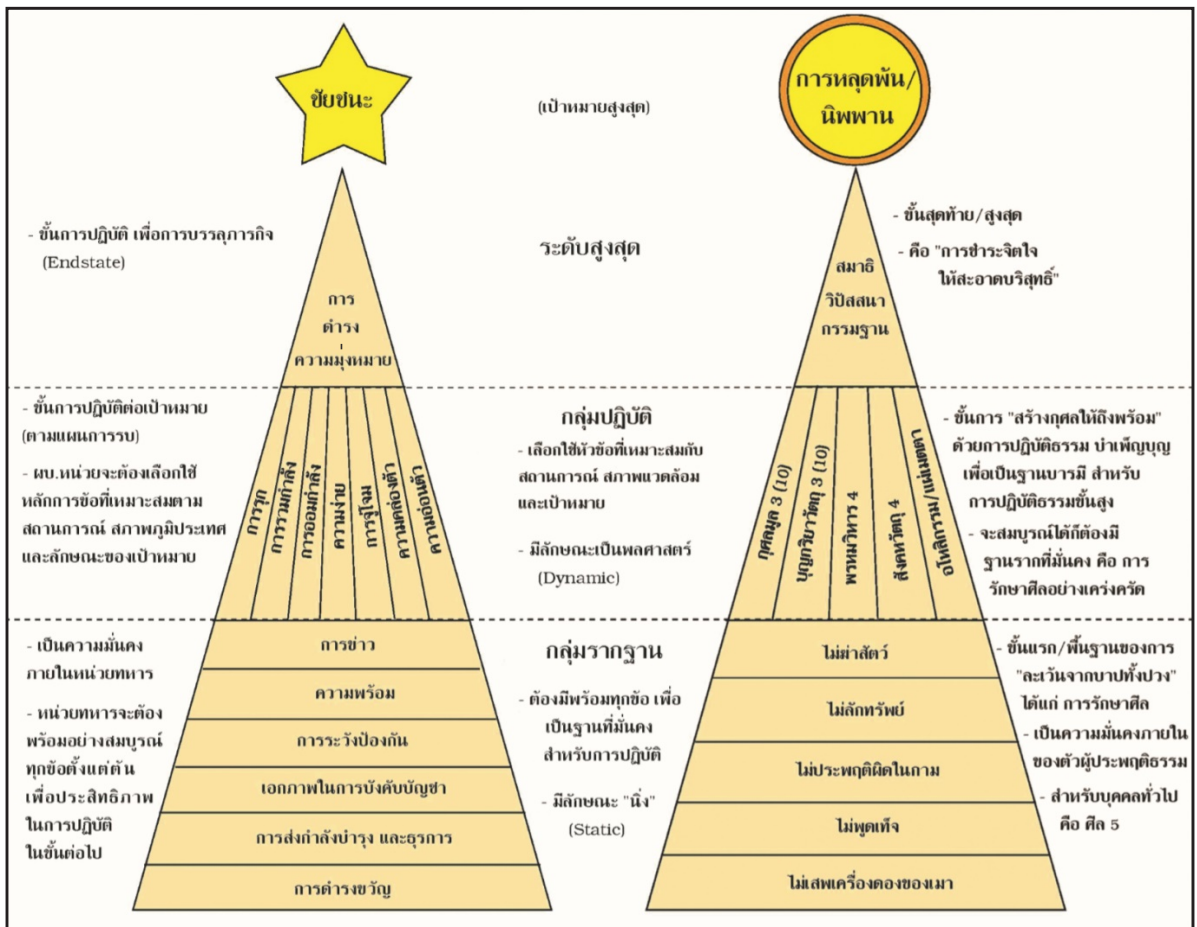
เมื่อพื้นฐานมั่นคงด้วยการรักษาศีลอย่างเคร่งครัด และธรรมบารมีได้เกิดตามมาด้วยการปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างกุศลแล้ว ตัวบุคคลผู้นั้นก็ถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบที่เป็นพลังสำคัญของการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ด้วยการเจริญภาวนา อันเป็นขั้นตอนสูงสุดที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากกองทุกข์โดยสิ้นเชิงได้ในที่สุด มาถึงจุดนี้ผู้เขียนก็สามารถประยุกต์เอาโอวาทปาฏิโมกข์ อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ลงไปบรรจุใน Model สามเหลี่ยมแห่งการบริหารได้แล้ว ดังนี้ :-

โมเดล “โอวาทปาฏิโมกข์” ของฝ่าย “พุทธศาสตร์”

อนึ่ง การที่ผู้เขียนได้พยายามประยุกต์เอาโอวาทปาฏิโมกข์อันเป็นหัวใจของหลักธรรมในพุทธศาสนา ลงมาบรรจุในโมเดลสามเหลี่ยมแห่งการบริหารนั้น มีความมุ่งหมายประการแรกก็คือ ต้องการแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ของกระบวนการพัฒนาคนให้ก้าวหน้าไปสู่ที่สุดของชาวพุทธ นั่นก็คือการหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวง เพื่อมุ่งสู่การบรรลุมรรคผลนิพพาน ซึ่งก็อาจจะยังไม่ชัดเจนนัก

แต่ความมุ่งหมายที่สำคัญในประการที่สองก็คือ ต้องการที่จะนำโมเดลนี้ไปเปรียบเทียบกับโมเดลหลักการสงครามของฝ่ายทหารที่ได้จัดทำไว้ก่อนหน้านี้ อันจะทำให้สามารถเปรียบเทียบหาความเหมือน บนความแตกต่าง ของศาสตร์ทั้งสองได้อย่างสะดวกและมีความชัดเจนมากขึ้น ดังในภาพ :-

โมเดล “หลักการสงคราม” ของฝ่าย “พุทธศาสตร์”

โมเดล “โอวาทปาฏิโมกข์” ของฝ่าย “พุทธศาสตร์”

อาศัยความตามวลีทองที่ว่า “one picture (model) means thousand words” ผู้เขียนจึงไม่จำเป็นต้องอธิบายขยายความให้มากไปกว่านี้อีกแล้ว ท่านผู้อ่านสามารถพิจารณาเปรียบเทียบเองได้ และท่านอาจจะสามารถวิเคราะห์หาความเหมือนบนความแตกต่างของทั้งสองศาสตร์นี้ ได้หลากหลายกว่าผู้เขียนอีกก็เป็นได้ แต่สิ่งที่ผู้เขียนสามารถยืนยันได้อย่างมั่นใจก็คือ โมเดลนี้ท่านจะต้องไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน ! เพราะมันได้เกิดขึ้นจาก “จินตนาการผ่านแสงเทียน” ในอาศรมน้อยกลางป่าใหญ่ ที่เพิ่งจะออกมาเป็นรูปร่างโดยสมบูรณ์ได้ในช่วงคำคืนของวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๐ อันเป็นวันทำบุญใหญ่ให้บรรพบุรุษ ของสำนักสงฆ์สวนโมกขพลาราม ไซยา ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘ ที่ผ่านมานี้เอง

อย่างไรก็ตาม โมเดลนี้ยังมีจุดเล็ก ๆ ที่ผู้เขียนอยากจะตั้งเป็นข้อสังเกต คือในบรรทัดล่างสุดของรูปสามเหลี่ยมทั้งสองแห่ง ในส่วนของพุทธศาสตร์ก็คือศีลข้อที่ ๕ ที่ว่าด้วย “สุรา - เมรัย” นั้น ผู้เขียนได้ใจให้นำเอาหลักการสงครามในหัวข้อ “การดำรงขวัญ” ลงบรรจุไว้ให้ตรงกัน ซึ่งหากดูผิวเผินก็อาจจะเข้าใจไปว่ามีความสำคัญน้อยที่สุด แต่ในความเป็นจริงแล้วทั้งสองคำนี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญมาก และก็มีผลล่อแหลมอ่อนไหวมากที่สุดด้วย เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่อาจจะส่งผลหรือมีอิทธิพล ให้ทั้งกระบวนการแห่ง “ศาสตร์” ทั้งสองนี้ สำเร็จ หรือ ล้มเหลวลงได้

ขอเริ่มต้นที่ฝ่ายธรรมก่อน “ห้ามดื่มสุรา” คือศีลข้อ ๕ ข้อสุดท้าย แต่ “last but not least” ข้อสุดท้ายนี้แหละสำคัญที่สุด เพราะถ้าบุคคลใดได้เสพจนเมามายไร้สติแล้ว สัมปชัญญะ และความยั้งคิด ก็จะพลอยสูญสิ้นตามไปด้วย ส่งผลให้สามารถละเมิดศีลอีก ๔ ข้อที่เหลือได้โดยง่าย

ในส่วนของฝ่ายทหารนั้น อธิบายยากกว่าและจำเป็นต้องยกตัวอย่างประกอบ คำว่า “ขวัญ” (Moral) นักการทหารให้คำพิงเพยว่า เป็น “ตัวคูณของกำลังรบ” (Force Multiplier) คำพิงเพยนี้คิดตามพื้นฐานของการที่ว่า ทหารควรจะต้องมีขวัญดี แต่ถ้าทหารเกิดขวัญเสียหรือเสียขวัญแล้ว คำพิงเพยนี้ก็คงจะต้องเปลี่ยนเป็น “ตัวหาร” (หรือ Force Divider) แทน เพราะถ้าทหารมีขวัญและกำลังใจดีแล้ว ถึงแม้จะมีจำนวนคนและอาวุธที่น้อยกว่า แต่ด้วยจิตวิญญาณและกำลังใจอันเข้มแข็ง ก็อาจจะทำให้สามารถรบเอาชนะข้าศึกที่เหนือกว่าได้ ในทางตรงข้ามถ้าทหารขวัญเสียหรือหมดกำลังใจในการสู้รบแล้ว หลักการสงครามข้ออื่น ๆ ที่ได้ออกมาใช้ ก็คงจะเสื่อมประสิทธิภาพหมด เพราะหลักการสงครามทุกข้อ จะต้องใช้โดยคนที่มีจิตวิญญาณในการรบ และมีสภาพขวัญดีเท่านั้น จึงจะมีผลสมฤทธิ์สูงสุด

มีตัวอย่างให้เห็นมากมายจากสงครามในอดีต ที่ใกล้ตัวเรามากที่สุดก็คือทหารเวียดนามที่สามารถล้มยักษ์ได้ถึง ๒ ตัว ทั้ง ๆ ที่มีอำนาจกำลังรบด้อยกว่าในทุกมิติ ยักษ์ตัวแรกก็คือ กองทัพฝรั่งเศส “หมาป่านักล่าเมืองขึ้น” ในยุทธการ “เดียนเบียนฟู”

ทหารเวียดนามในสงครามล้มยักษ์ตัวแรกที่เดียนเบียนฟู
ต้นแบบของการสร้างและดำรงหลักการสงคราม
ในหัวข้อ “การดำรงขวัญ” อันเป็น “ตัวคูณ” ของอำนาจกำลังรบ

ส่วนยักษ์ตัวที่ ๒ ที่ใหญ่สุด ๆ ก็คือกองทัพสหรัฐอเมริกา ในสงครามรวมชาติของเวียดนาม ทหารเวียดนามรบด้วยจิตวิญญาณ อันเป็นรากฐานสำคัญของ “ขวัญ” และความเสียสละแม้แต่ชีวิต หลักการสงครามข้อนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ชนิดที่บรรดาแม่ทัพทั้งหลายจะต้องพยายามสร้างและดำรงไว้ให้คงอยู่ในหมู่ทหาร ตั้งแต่ยกแรกจนถึงยกสุดท้ายเลยทีเดียว

บทสรุป ของความเหมือนในระดับหลักการก็คือ : ศาสตร์ทั้งสองแม้ว่าจะมีเป้าหมายและลักษณะวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่กระบวนการคิดและการพัฒนาไปสู่เป้าหมายของแต่ละศาสตร์กลับมีส่วนเหมือนกันมาก กล่าวคือในขั้นต้นหรือขั้นแรก ทั้งสองศาสตร์จะต้องสร้างความมั่นคงภายในองค์กรก่อน เพื่อให้เป็นฐานรากหรือพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปฏิบัติต่อฝ่ายตรงข้าม (กรณีของทหาร คือ “ข้าศึก” ส่วนกรณีของชาวพุทธ ก็คือ “ความทุกข์”) อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในขั้นสูงสุด ที่เป็นยอดปรารถนา เช่นเดียวกัน

(กรุณาติดตามตอนจบในฉบับหน้า)

